15/08/2019

Οι καβαλάρηδες του Δεκαπενταύγουστου στη Σιάτιστα

/ Ορθόδοξες Προβολές

Η γιορτή του Δεκαπενταύγουστου στη Σιάτιστα δεν έχει μόνο τα στοιχεία της θρησκευτικής μυσταγωγίας και της ιεροτελετουργίας που συνηθίζεται σε πολλές περιοχές της χώρας. Έχει στοιχεία περιπέτειας, έχει στοιχεία ομαδικού γλεντιού, έχει στοιχεία ξεφαντώματος ως κληρονομιά των Διονύσιων τελετών, με πρωταγωνιστές τους απλούς καθημερινούς ανθρώπους αλλά και τα άλογά τους που φροντίζουν με αγάπη καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου για να λάβουν μέρος στη γιορτή της Παναγίας. Για τον επισκέπτη το να ζήσει έστω για μία φορά αυτή τη μεγάλη γιορτή της Ορθοδοξίας στην αρχοντική Σιάτιστα με τα πετρόχτιστα και πολύτιμα αρχοντικά της, είναι μια εμπειρία που θα του μείνει αξέχαστη.

Τα προεόρτια ξεκινούν από την παραμονή όπου στήνονται πρόχειρα υπαίθρια γλέντια με τοπικές μπάντες της περιοχής που παίζουν ρυθμούς και μελωδίες της περιοχής. Την επομένη ανήμερα της Παναγίας πάνω από 150 καβαλάρηδες ξεκινούν νωρίς το πρωί από τη Σιάτιστα με προορισμό το μοναστήρι στο Μικρόκαστρο Κοζάνης. Θα διανύσουν μια απόσταση δώδεκα χιλιομέτρων από τις

αλογόστρατες του βουνού για να φθάσουν στο μοναστήρι και να προσκυνήσουν την εικόνα της Παναγίας. Μετά τη δοξολογία οι παρέες των καβαλάρηδων σταματούν στο μικρό εξωκλήσι του Αϊ-Λιά Μικροκάστρου για να ξεκουραστούν, πάντα όμως υπό τους ήχους πνευστών και χάλκινων, που με εξαίρεση το θρησκευτικό τελετουργικό της ημέρας, οι παραδοσιακοί οργανοπαίχτες βρίσκονται παντού σε κάθε μέρος της διαδρομής σε κάθε γωνιά της πόλης.

Οι καβαλάρηδες παίρνουν τον δρόμο της επιστροφής και προς το μεσημέρι κατά ομάδες αρχίζουν να εισέρχονται στην πόλη. Όλοι μαζί σμίγουν στην πλατεία της Χώρας όπου στήνεται ένα τρικούβερτο γλέντι, με χορό, τραγούδι και άφθονο σιατιστινό κρασί. Λίγη ώρα αργότερα το γλέντι θα μεταδοθεί και στην πλατεία Γεράνεια και θα κλείσει το βράδυ με τους πιο πιστούς του εθίμου να σεργιανούν στις γειτονιές και τα σοκάκια της παλιάς κωμόπολης με τα άλογά τους χαιρετώντας φίλους και συγγενείς.

Το έθιμο των καβαλάρηδων έχει χαρακτηριστικά ιεροπραξίας για τους Σιατιστινούς και δεν υπάρχει νέος ή μικρό παιδί που να μην έχει λάβει μέρος πρώτα με το γαϊδουράκι του και αργότερα με το άλογο του στη μεγάλη γιορτή. Και κάπως έτσι μεταφέρεται το έθιμο της γιορτής από γενιά σε γενιά.

Σύμφωνα με τον Σιατιστινό λαογράφο Γιώργο Μπόντα, η λαϊκή παράδοση λέει ότι όταν παραχωρήθηκε από τους Οθωμανούς το δικαίωμα να θρησκεύονται ελεύθερα, οι Σιατιστινοί συγκεντρώνονταν στην Παναγία Μικροκάστρου απ’ όλη την περιοχή για να αποτίσουν φόρο λατρείας. Σήμερα με τον ίδιο ζήλο, το ίδιο κέφι και την ίδια πίστη στην παράδοση οι κάτοικοι συμμετέχουν σε αυτή τη μεγάλη γιορτή.

Ο «Τρανός χορός» στην Βλάστη Κοζάνης

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για να επισκεφθεί κανείς την Βλάστη το χειμώνα με το χιόνια στο ένα μέτρο, την άνοιξη και το φθινόπωρο με τα χρώματα από το δάση της οξυάς να μεταμορφώνουν το τοπίο ή το καλοκαίρι με το «Φεστιβάλ Γιορτές της Γης» και τον Δεκαπενταύγουστο με τον «Τρανό χορό». Η Βλάστη είναι ένα ορεινό πετρόκτιστο χωριό κτισμένο στα 1200 μέτρα στην κοιλάδα του Σινιάτσικου όρους και τον Δεκαπενταύγουστο μικροί και μεγάλοι απόδημοι των μεγάλων αστικών κέντρων κα της ξενιτιάς συγκεντρώνονται στο χωριό για να λάβουν μέρος στις εκδηλώσεις της Παναγίας και ειδικότερα στον Τρανό χορό.

Ο «Τρανός Χορός» του Δεκαπενταύγουστου είναι το αποκορύφωμα των εορταστικών εκδηλώσεων που λαμβάνουν χώρα στη διάρκεια του πανηγυριού του Δεκαπενταύγουστου, το οποίο αρχίζει στη Βλάστη στις 14 και ολοκληρώνεται στις 16 Αυγούστου. Όλοι οι κάτοικοι και οι επισκέπτες συγκεντρώνονται στην περιοχή

«Λιβάδια» όπου πιάνονται από το χέρι και σχηματίζουν ένα μεγάλο ανοιχτό κύκλο, που ολοένα διευρύνεται, καθώς όσο περνά η ώρα προστίθενται νέοι χορευτές.

Ο «Τρανός Χορός» χορεύεται χωρίς τη συνοδεία μουσικών οργάνων ενώ χαρακτηριστικό της δομής του είναι η ιεράρχηση κατά φύλο και ηλικία. Προηγούνται οι άνδρες κατά σειρά ηλικίας και ακολουθούν οι γυναίκες. Στην αρχή του κύκλου είναι ο πρωτοχορευτής και δίπλα του οι παλαιότεροι που μπορούν να τραγουδήσουν δυνατά. Ο ανοικτός κύκλος μπορεί να συμπεριλάβει έως και 1500 ανθρώπους που ακολουθούν τα βήματα του πρωτοχορευτή. Η παράδοση ήθελε ο πρωτοχορευτής να είναι ο γεροντότερος, ο οποίος ήταν άριστος γνώστης των τραγουδιών και του ρυθμού. Στις μέρες μας τη θέση του πρωτοχορευτή μοιράζονται περισσότερα άτομα, όλοι άριστοι γνώστες των τραγουδιών, καθώς εκλείπουν πια στην κοινότητα τα άτομα μεγάλης ηλικίας.

Ο τρανός χορός έχει ενταχθεί στο εθνικό ευρετήριο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας και έχει κατατεθεί η υποψηφιότητα του για να διεκδικήσει μια θέση στον κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας της UNESCO.

Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ